

Стрес негативно впливає на відтворювальну здатність тварин, спричинюючи погіршення якості сперми у самців, аборти, народження нежиттєздатних плодів, порушення статевої поведінки, затримку посліду та безпліддя у самок. Тому профілактика стресу є актуальним питанням сучасного промислового тваринництва.

УДК 636.934. 57.082.453.

ВИКОРИСТАННЯ СЕЛЕНОВМІСНОГО ПРЕПАРАТУ «Е-СЕЛЕН» ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ВІДТВОРЮВАЛЬНОЇ ЗДАТНОСТІ САМОК НОРОК СКАНДИНАВСЬКОЇ СЕЛЕКЦІЇ

Н. В. Куцелєпа*

***Черкаська дослідна станція біоресурсів Інституту
розведення і генетики тварин НААН***

Одним з основних паратипових факторів, який впливає на рівень продуктивності норок, є повноцінна їх годівля з врахуванням біологічних потреб та фізіологічного стану. Оскільки основну частку м'ясної групи в раціоні норок складають субпродукти птахівництва, а рибна група представлена відходами бичків та прісної риби, актуальним є питання компенсації мінеральних речовин різними синтетичними препаратами.

Встановлено, що використання селеновмісних препаратів у тваринництві має позитивний вплив на реалізацію продуктивності у ВРХ, свиней, овець, птиці. Селен бере участь у багатьох окисно-відновних процесах, має антиоксидантну і антитоксичну дію. У цих процесах він взаємодіє з вітаміном Е. Разом вони впливають на обмін білків, жирів, вуглеводів. Селеном багаті імунні клітини, він входить до складу багатьох білків і ензимів організму. Біологічна роль селену визначається включенням до його складу антиокислювального ферменту глутатіон пероксидази, яка здійснює захист мембранних структур, мітохондрій від переокисного окиснення ліпідів. Узагальнюючи літературні дані щодо ролі селену в хутровому звіривництві, можна стверджувати, що він є одним із самих активних елементів навколишнього середовища, який через корм чинить сильну дію на організм тварини. Так, встановлено, що додавання сполук селену мало позитивний вплив на звірів при лікуванні стеатиту (хвороба «жовтий жир»), при ретельному дозуванні селен використовувався як замітник вітаміну Е, також його споживання підвищувало рівень відтворювальної здатності у самок та сприяло зниженню відходу молодняка.

Дослідження відтворювальної здатності самок норок проводилось на базі ТОВ «Золотоніське звірогосподарство» Черкаської області. Для проведення дослідження методом аналогів сформовано контрольну та дві

---

* Науковий керівник – доктор с.-г. наук, професор, академік НААН М. І. Бащенко

© Н. В. Куцелєпа, 2012

дослідні групи самок норок (по 30 гол у кожній групі). Дослідній групі 1 (D_1) додатково вводився селеновмісний препарат «Е-селен» у розрахунку 0,04 мг/1кг живої маси, дослідній групі 2 (D_2) в розрахунку 0,02 мг/1кг живої маси. Препарат містить діючі речовини: селенітнатрію і токоферол ацетат (вітаміну Е) і допоміжні компоненти: поліоксіетенгліколь-660-гідроксистеарат (солютол HS 15), спирт бензиловий і воду дистильовану. В 1 мл препарату міститься 0,5 мг селеніту натрію і 50 мг вітаміну Е. Рівень реалізації відтворювальної здатності у самок визначали, за показниками перебігу гону (час прояву статевої охоти, періодичність, кратність покриття) та результатам щеніння. Кількісні та якісні показники гнізд характеризували за кількістю народженого живого та мертвого молодняку.

У результаті проведених досліджень встановлено, що за період проведення гону першими почали покриватись самки груп К та D_1 , перші покриття були зареєстровані 3 березня, дещо пізніше в гін вступили самки групи D_2 – 5 березня. Найкоротша хвиля покриттів у перший період статевої охоти (1.03–4.03) спостерігалася у самок груп D_1 та К, проте в контрольній групі відмічено дві самки, які вперше покрились 16 березня. У групі D_2 не спостерігалось чітко вираженого піку статевої активності, самки рівномірно покривались, починаючи з 2 березня, і останнє покриття в перший період статевої охоти зареєстровано 16 березня. У другий період статевої охоти у контрольній групі було покрито 85 % самок. У групі D_1 ця кількість була найбільшою – 90 %. Найменшим даний показник був у самок групи D_2 – 75 %. Інтервал між періодами статевої охоти в контрольній групі становив $8,64 \pm 0,53$ дні, в дослідних групах він був на 0,9 дня меншим. Показник кратності покриття не мав значного варіювання і коливався в межах 2,65–2,80 зафіксованих коїтусів по всім групам тварин. Загальні результати проведення гону в експериментальному досліді вказують на 100 % покриття усіх самок. Максимальний термін вагітності зареєстровано у самок групи К – $49,53 \pm 1,44$ днів. У групі D_1 цей показник дорівнював $46,77 \pm 0,85$, у групі D_2 – $47,23 \pm 1,05$ днів. Порівняно з середнім значенням по стаду різниця була високовірогідною ($P > 0,999$). Відсоток незапліднених самок був максимальним по групі D_2 – 35 %. У групі К даний показник склав 25 %, мінімальне значення зареєстровано у самок групи D_1 – 10 %.

Результати аналізу щеніння самок засвідчили, що середній показник плодючості у групі К склав $6,06 \pm 0,31$ щенят. У групі D_1 даний показник був на 1,6 щенят більшим. По групі D_2 отримали дещо нижчі значення – $5,46 \pm 0,36$ щенят ($P > 0,999$). У ході досліджень відмічено тенденцію до збільшення кількості мертвонароджених щенят зі збільшенням плодючості самок, даний показник був максимальним у самок групи D_1 – 1,57 гол, мінімальним по групі тварин D_2 – 1,0 гол ($P > 0,999$).

Результати дослідження частки впливу препарату «Е-селен» на якісні показники гнізд досліджуваних самок свідчать про більш високий рівень впливу на число народжених живими щенят (43 %), значення коефіцієнта вірогідне ($P > 0,95$). Вплив на загальну кількість отриманого потомства має дещо нижче значення (23 %), але також є вірогідним ($P > 0,95$). Для решти показників вірогідного впливу не було виявлено.

Таким чином, у результаті проведених досліджень з'ясовано, що запропоновані схеми використання селеновмісного препарату мають неоднаковий ефект. Підвищення плодючості на 27 % спостерігалось у самок норок групи Д₁, яким перед проведенням сезону парування додатково вводився селеновмісний препарат «Е-селен» у розрахунку 0,04 мг/1 кг живої маси. По групі самок Д₂, яким препарат вводився в розрахунку 0,02 мг/1кг, відмічено зниження кількості отриманого потомства порівняно з самками контрольної групи на 37,6 %. Отримані дані дають змогу зробити висновок, що зменшення дози препарату на 0,02 мг/кг живої маси має негативний вплив на реалізацію репродуктивної функції самок норок.

УДК 636.22/28.082.4

ВІДТВОРНА ЗДАТНІСТЬ КОРІВ У ПРОЦЕСІ ЗРОСТАННЯ ЇХ ГЕНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗА НАДОЄМ

О. Ф. Гончар, Ю. М. Сотніченко
Черкаська дослідна станція біоресурсів Інституту
розведення і генетики тварин НААН

Селекційно-племінна робота з українською чорно-рябою та червоно-рябою молочними породами по типу відкритої популяції позитивно впливає на рівень надоїв у корів при деякому зниженні вмісту жиру в молоці, що в окремих господарствах зумовлене племінною цінністю плідників. Використання генофонду найбільш високопродуктивних порід, у тому числі і голштинської, сприяє зменшенню непродуктивних витрат кормів і поліпшенню оплати корму.

Однак, у багатьох господарствах через незадовільні середовищні фактори бажаного ефекту від використання високоцінного зарубіжного генофонду не спостерігають, а з насиченням частки спадковості голштинів у тварин знижується резистентність організму, плодючість, різко скорочується тривалість продуктивного використання.

Особливо гостро постає питання відтворення племінної худоби. Низький вихід телят та швидкі темпи зміни поколінь ускладнюють сам процес ведення селекційно-племінної роботи з молочними породами, майже нанівець зводиться основне призначення племінних заводів – реалізація племінного молодняку. Важливою проблемою подальшого розвитку тваринництва стає організація якісного відтворення маточного поголів'я та підвищення плодючості самок

Мета роботи – вивчити особливості впливу генотипових та паратипових факторів на відтворну здатність корів молочних порід у процесі формування високопродуктивного заводського стада за типом відкритої популяції.